

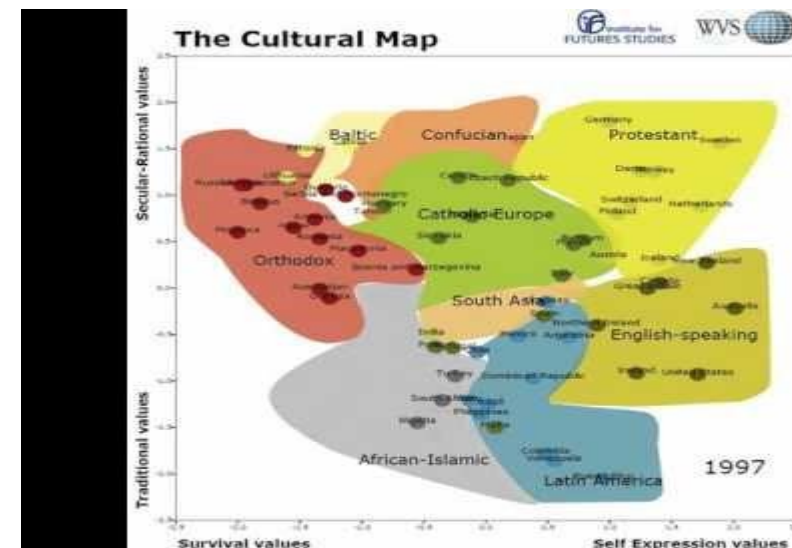
Vzdělávání a hodnoty

Sociologie vzdělávání

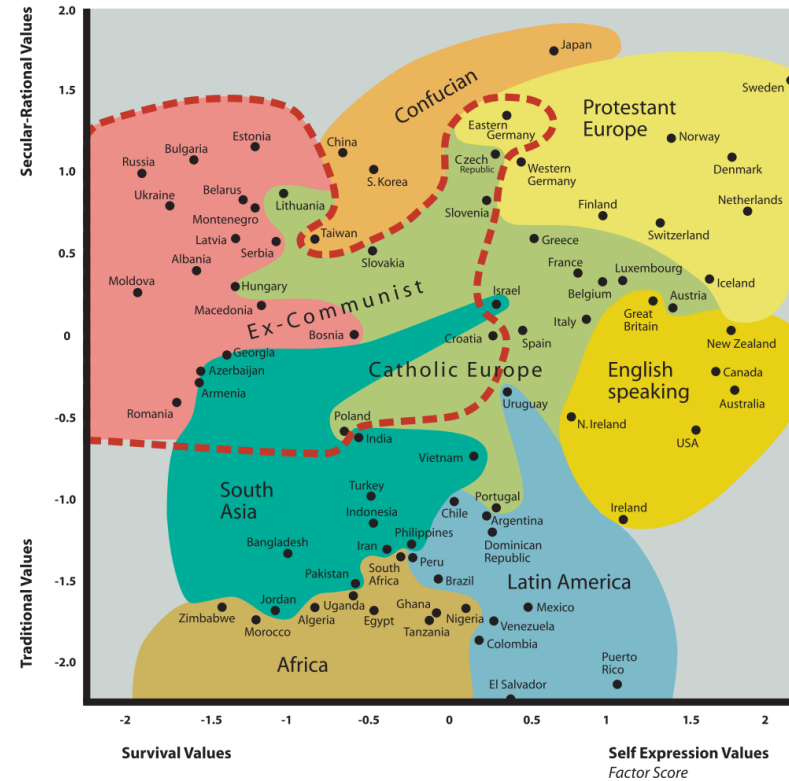
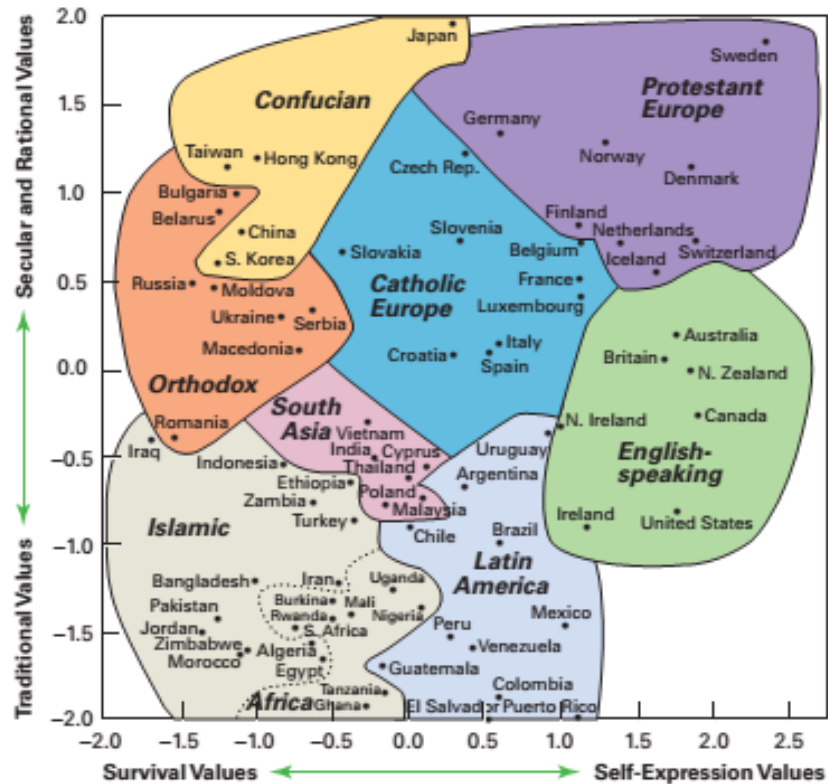
Ondřej Lánský

Hodnoty a přesvědčení

- **hodnota**: kulturně definované standardy, které lidé používají k definování toho, co je žádoucí, dobré a krásné a toho, co slouží jako obecná pravidla sociálního života; tj. obecné
- **přesvědčení**: specifické myšlenky či ideje, které lidé považují za pravdivé; tj. konkrétní
- klíčové hodnoty v evropském civilizačním kontextu: svoboda; rovná příležitost; aktivita a práce; rozvoj; věda; demokracie; výkon a úspěch
- často jsou hodnoty v souladu, ale někdy v konfliktu: př. rovná příležitost a odmítání homosexuálů v armádě
- hodnoty v globálním kontextu: výzkum Inglehart a Weizel (2005); video [zde](#).

World Values Survey

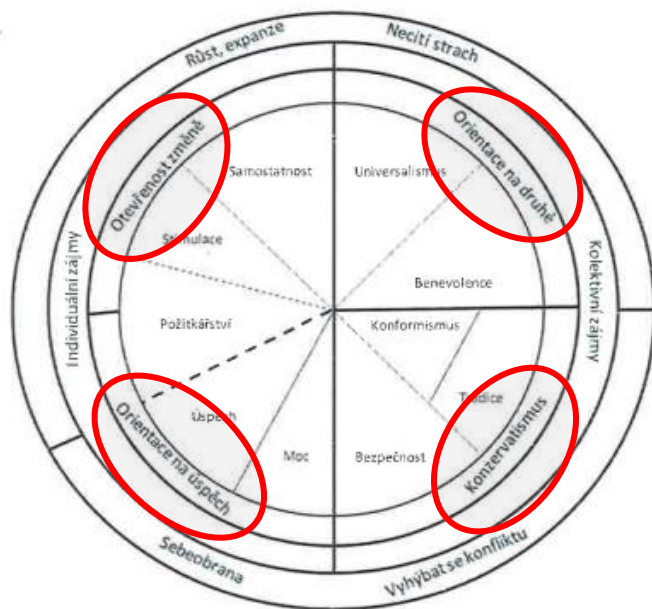

Normy

- pravidla a očekávání, pomocí nichž společnost reguluje chování svých členů
- sankce: pozitivní a negativní
- **William Graham Sumner (1840-1910)** rozlišil:
 - mores: „tvrdé“ normy, tabu dané spol.; normy s velkým morálním významem
 - folkways: normy rutiny a běžné interakce
- **Sociální kontrola:**
 - normy zajišťují mezilidské jednání prediktabilní a řádné
 - sankce operují jako systém sociální kontroly
 - během učení se normám získáváme schopnost vyhodnocovat vlastní jednání: stud a pocit viny

Hodnotové typy

Diagram 9.1: Teoretický kruhový model vztahů mezi deseti motivačními typy hodnot

Zdroj: volně dle Cieciuch, Schwartz, Davidov [2015]

Tabulka 9.1: Definice deseti hodnotových typů a jejich hlavních motivačních cílů

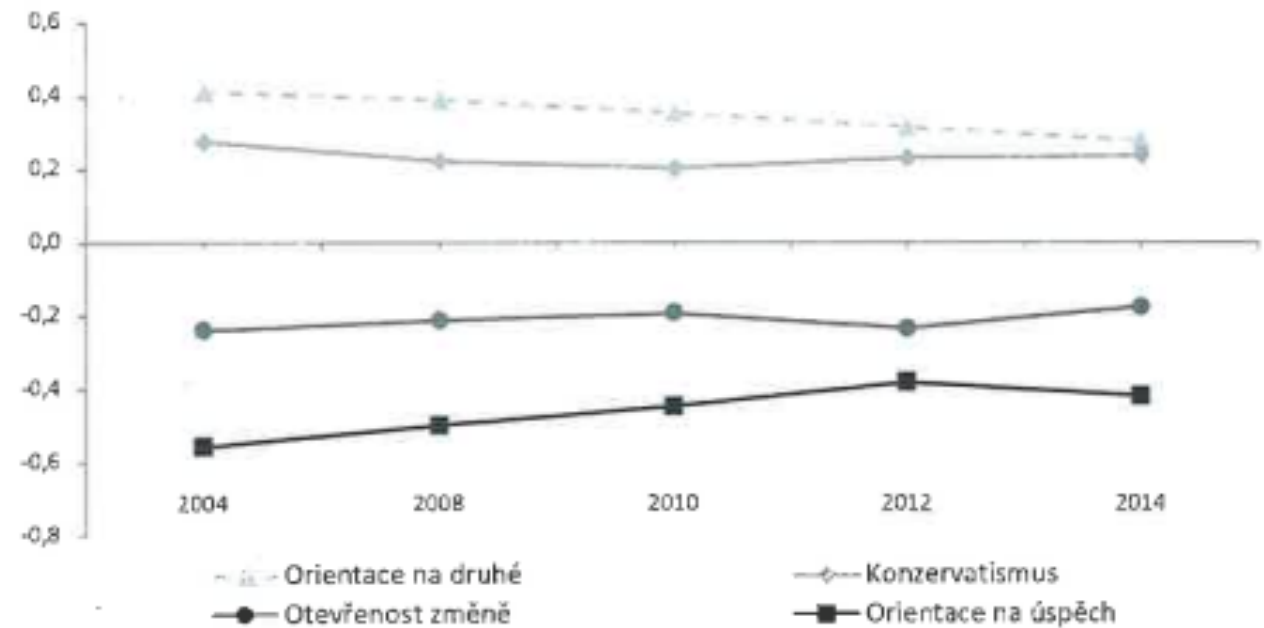
Základní hodnota	Zkratka	Motivační cíl
UNIVERZALISMUS	UNIV	porozumění, ocenění života, tolerance a ochrana životního prostředí a lidského blahobytu
BENEVOLENCE	BENE	ochrana a podpora prosperity těch, s nimiž jsme v každodenním kontaktu
KONFORMISMUS	CONF	sebekázeň v jednání a zálibách, poslušnost, zdvořilost a vyhýbání se překračování norem a společenských očekávání
TRADICE	TRAD	respekt, věrnost, loajalita, přijetí zvyků a ideálů dané kultury a náboženství
BEZPEČNOST	SECUR	touha po bezpečí, harmonických vztazích a stabilitě ve společnosti
MOC	POWER	cílem je získání sociálního statusu a prestiže, kontrola nad lidmi a zdroji, dominantní pozice
ÚSPĚCH	ACHIEV	osobní úspěch, kompetentní vystupování, společensky oceňované schopnosti
POŽITKÁŘSTVÍ	HEDO	hědonistické hledání potěšení, rozkoše a smyslového uspokojení
STIMULACE	STIMU	touha po vzrušení, novinkách a životních výzvách
SAMOSTATNOST	SELFD	nezávislé myšlení a jednání, svoboda v rozhodování, kreativita, zvědavost, potřeba autonomie

Zdroj: Schwartz [1992]

Hlavní hodnotové orientace v ČR

- konzervativní tendence – posiluje; proti celoevropskému trendu

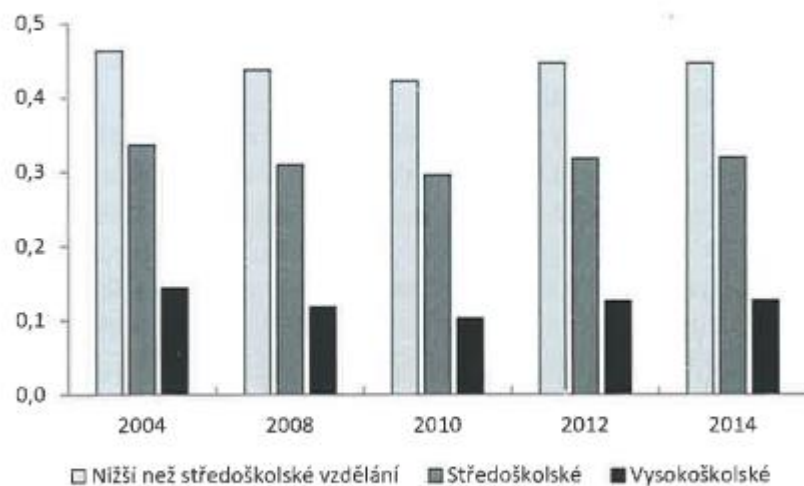
Graf 9.1: Vývoj čtyř hlavních hodnotových orientací v české společnosti (2004–2014)

Zdroj: ESS7 (2004–2014), vlastní zpracování (data za ČR 2006 chybí v ESS šetření), osoby ve věku 25+

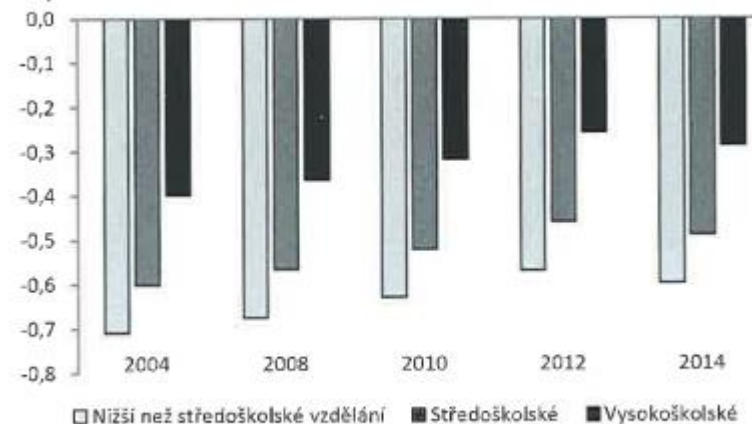
Konzervativismus a orientace na úspěch

Graf 9.3: Relativní šance na preferenci hodnotové dimenze konzervativismu podle vzdělání v letech 2004–2014 (po kontrole věku a pohlaví)

Zdroj: ESS7 (2004–2014), vlastní zpracování (data za ČR 2006 chybí v ESS šetření), osoby ve věku 25+

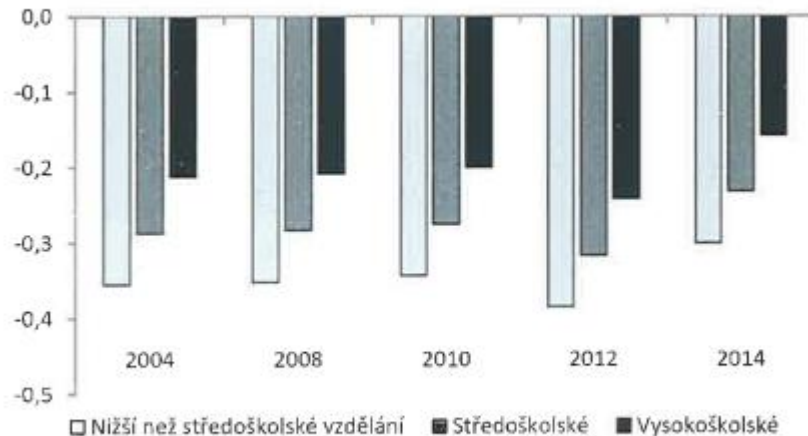
Graf 9.4: Relativní šance na preferenci hodnotové dimenze orientace na úspěch podle vzdělání v letech 2004–2014 (po kontrole věku a pohlaví)

Zdroj: ESS7 (2004–2014), vlastní zpracování (data za ČR 2006 chybí v ESS šetření), osoby ve věku 25+

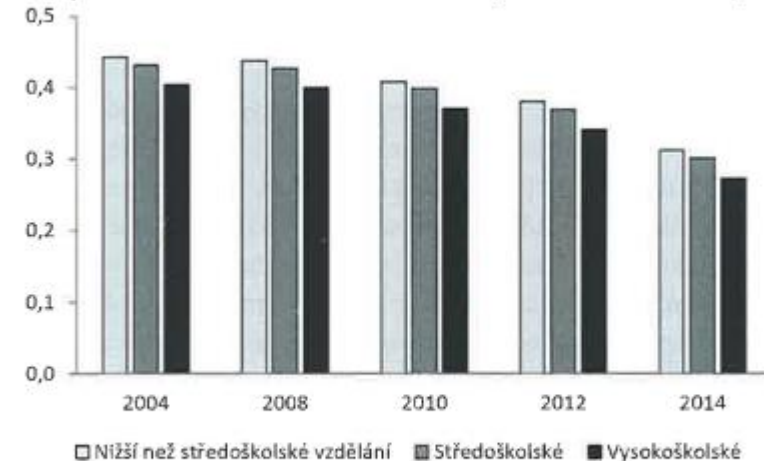
Otevřenost ke změně a orientace na druhé

Graf 9.5: Relativní šance na preferenci hodnotové dimenze otevřenost změně podle vzdělání v letech 2004–2014 (po kontrole věku a pohlaví)

Zdroj: ESS7 (2004–2014), vlastní zpracování (data za ČR 2006 chybí v ESS šetření), osoby ve věku 25+

Graf 9.6: Relativní šance na preferenci hodnotové dimenze orientace na druhé podle vzdělání v letech 2004–2014 (po kontrole věku a pohlaví)

Zdroj: ESS7 (2004–2014), vlastní zpracování (data za ČR 2006 chybí v ESS šetření), osoby ve věku 25+

Literatura & zdroje

Literatura

Anýžová, Petra. Liší se vzdělanostní skupiny v hodnotových orientacích? In: Hamplová, Dana; Katrňák, Tomáš (eds.). *Na vzdělání záleží. Jak vzdělanostní rozdíly ovlivňují osudy lidí v české společnosti*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018, s. 137–152.

Macionis, John J. *Sociology*. Boston: Pearson, 2012, s. 52–77.

Internetové zdroje

<http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

Děkuji za pozornost.

